

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова приймальної комісії
Ректор Миколаївського
національного аграрного
університету

В.С. Шибанін
2019 р.

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ**

для вступу на навчання за освітнім ступенем «Магістр»
на спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»

(освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»)

у 2019 році

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма розроблена для вступних фахових випробувань на навчання за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Магістр із фінансів, банківської справи та страхування повинен глибоко вивчати фінанси, статистику та вміти аналізувати господарську діяльність різних галузей, знати актуальні проблеми подальшого вдосконалення форм і методів фінансової роботи, методика та практику застосування податкового законодавства, планування доходів та витрат бюджету, контролю за надходженнями та цільовим використанням коштів Державного бюджету, працювати з сучасними інформаційними системами та технологіями у фінансових установах.

Мета фахового випробування полягає у перевірці професійних компетенцій, отриманих вступниками у процесі навчання за освітнім ступенем «бакалавр». Головні завдання фахового вступного випробування полягають у тому, щоб вступники продемонстрували такі компетенції:

- вміння формування, розподілу і використання фінансових ресурсів на макро- та мікроекономічному рівні, зокрема – формування і реалізація державної фінансової стратегії і тактики;
- навички щодо визначення фінансової стратегії, застосовування методичного інструментарію управління фінансами підприємств;
- вміння ефективно управляти грошовими потоками, забезпечувати їх синхронізацію, управляти формуванням прибутку, знаходити резерви його росту та підвищення рентабельності;
- здатність приймати оптимальні рішення, щодо знаходження джерел формування фінансових ресурсів підприємств для забезпечення поточної і інвестиційної діяльності;
- вміння аналізувати та оцінювати фінансово-господарську діяльність, фінансовий стан підприємств;
- навички щодо здійснення планування податкових платежів підприємства, забезпечуючи нейтралізацію та зменшення їх негативного впливу оподаткування на діяльність підприємств;
- вміння складати й забезпечувати виконання поточних та перспективних планів з усіх напрямів банківської діяльності.

Фахове вступне випробування включає шість модулів дисциплін:

Модуль 1. Фінанси підприємств.

Модуль 2. Гроші і кредит.

Модуль 3. Податкова система.

Модуль 4. Бюджетна система.

Модуль 5. Банківська система.

Модуль 6. Аналіз господарської діяльності.

Модулі характеризують загальнотеоретичні знання зі спеціальності, а також дозволяють оцінити практичні знання та вміння бакалаврів, що

вступають на освітньо-професійну програму «Фінанси, банківська справа та страхування» зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» другого (магістерського) рівня вищої освіти.

I. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПРОГРАМИ

1.1. Модуль 1 «Фінанси підприємств»

Тема 1. Основи фінансів підприємств

Суть фінансів підприємств. Фонди грошових засобів та фінансові ресурси. Поняття грошових фондів і фінансових ресурсів підприємств. Економічні методи і способи та джерела формування фінансових ресурсів. Розмежування коштів підприємств на власні, позичені і залучені.

Основи організації фінансів підприємств: саморегулювання, самоокупність і самофінансування. Вплив фінансів на процес розширеного відтворення. Фінансова діяльність та зміст фінансової роботи.

Тема 2. Грошові розрахунки підприємств

Сутність і класифікація грошових розрахунків. Принципи організації розрахунків. Види банківських рахунків і порядок їх відкриття. Порядок оформлення розрахункових документів. Технологія безготівкових розрахунків між підприємствами. Форми безготівкових розрахунків. Розрахунки з використанням факторингу. Готівково-грошові розрахунки на підприємствах і сфера їх застосування.

Розрахунки агропідприємств із заготівельними організаціями. Розрахунки при зовнішньоекономічній діяльності підприємств. Економічна відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань. Безспірне стягнення коштів.

Тема 3. Грошові надходження підприємств

Економічна характеристика, склад та класифікація грошових надходжень підприємств. Доходи від реалізації продукції (робіт, послуг). Інші операційні доходи від участі в капіталі, фінансові доходи, надзвичайні доходи. Прибутки отримані від участі в сільських та міжгосподарських підприємствах. Проценти, нараховані підприємствам на кошти, які знаходяться на рахунках у банках. Плата за надані кредити. Надходження від застосування фінансових санкцій. Бюджетні дотації, субвенції і субсидії. Страхові відшкодування. Розподіл грошових надходжень. Фонд відшкодування. Валовий дохід. Фонд оплати праці. Чистий прибуток (дохід).

Тема 4. Фінансові результати діяльності підприємств, розподіл і використання прибутку

Фінансові результати діяльності підприємств. Види прибутку та їх формування. Валовий прибуток, операційний прибуток, прибуток від звичайної діяльності, прибуток від надзвичайних подій, чистий прибуток, нерозподілений прибуток. Пропорції розподілу прибутку між підприємствами і бюджетом. Прибуток, що залишається у розпорядженні підприємства, або чистий прибуток. Сутність і методи обчислення рентабельності та норми прибутку. Розподіл і використання прибутку.

Тема 5. Відносини підприємств з фінансовою системою

Загальна характеристика відносин підприємств з бюджетом, органами майнового страхування, фондами соціального страхування. Платежі підприємств до бюджету. Збори і внески до Пенсійного фонду, Єдиний соціальний внесок. Оперативна робота по розрахунковим відносинам з фінансовими органами. Вдосконалення відносин підприємств з фінансовою системою.

Тема 6. Економічна ефективність основних засобів підприємств

Види фондів підприємств та їх економічний зміст. Статутний капітал. Амортизаційний фонд. Характеристика методів нарахування амортизації. Фонди нагромадження і споживання. Резервний фонд. Особливості організації фондів нагромадження і споживання. Методи визначення базових фондів споживання. Планування фондів нагромадження і споживання в агропромислових підприємствах.

Тема 7. Оборотний капітал підприємства

Обіг коштів підприємств. Економічна сутність оборотних коштів, їх класифікація. Склад і структура оборотних засобів. Організація оборотних засобів підприємств. Нормування оборотних засобів. Поняття норм і нормативів оборотних засобів. Методи визначення потреби у власних оборотних коштах. Методи обчислення потреби в оборотних засобах і сфера їх застосування. Розрахунок сукупного нормативу власних оборотних засобів.

Джерела утворення оборотних засобів. Власні оборотні кошти. Позичені і залучені оборотні кошти. Нестача власних оборотних коштів, методи її визначення, причини виникнення і джерела поповнення. Ефективність використання оборотних засобів. Показники ефективності їх використання. Визначення суми вивільнення або додаткового залучення оборотних засобів внаслідок зміни їх використання. Шляхи підвищення ефективності виникнення оборотних засобів.

Тема 8. Короткострокове кредитування основної діяльності підприємств

Банківський кредит як основна форма залучення підприємствами позичених коштів. Класифікація кредитів в залежності від забезпечення, строків, суб'єктів кредитування. Принципи кредитування. Пряме і непряме банківське кредитування підприємств. Визначення потреби в кредитах. Планування короткострокового кредиту. Етапи кредитного процесу. Кредитоспроможність підприємства і її показники.

Банківський контроль в процесі кредитування. Гарантії своєчасності і повноти сплати кредиту. Зміст і порядок укладання кредитного договору. Методи перевірки забезпечення кредиту. Позиковий процент, критерії його диференціації і джерела сплати. Видача короткострокового кредиту. Погашення короткострокового кредиту. Товарний і комерційний кредит в діяльності підприємства. Умови використання векселів.

Тема 9. Фінансування і кредитування капітальних вкладень

Суть капітальних вкладень та їх роль в умовах переходу до ринкової економіки. Склад і структура капітальних вкладень. Інвестиції як джерело

капітальних вкладень. Джерела фінансування капітальних вкладень. Планування капітальних вкладень. Титульні списки та проектно-кошторисна документація по капітальним вкладенням. Порядок оформлення відкриття фінансування. Фінансування і кредитування капітального будівництва. Довгострокове банківське кредитування капітальних вкладень. Фінансовий леверидж. Середньозважена вартість капіталу.

Тема 10. Особливості фінансування підприємств різних форм власності

Принципи діяльності селянських (фермерських) господарств та малих підприємств. Статутний, амортизаційний та резервний фонди фермерських господарств та малих підприємств. Доходи фермерських та малих підприємств. Фінансування і кредитування господарської діяльності і капітальних вкладень. Оцінка стану фермерського та малого підприємства. Визначення фінансового результату. Відносини селянських і малих господарств з фінансовою системою. Фінансова звітність селянського і малого підприємства.

Основні принципи створення і діяльності акціонерного товариства, роль фінансів. Акціонерний капітал і його компоненти. Статутний капітал. Оплата статутного капіталу. Прибуток, схема розподілу в акціонерних товариствах. Дивіденди і дивідендна політика. Порядок виплати дивідендів. Фонди акціонерного товариства. Створення резервного (страхового) фонду. Формування фонду оплати процента по облігаціям, фонду дивідендів по привілейованим акціям, фонду дивідендів по простих акціях. Створення фонду виробничого і соціального розвитку. Фонд матеріального заохочення. Цінні папери акціонерного товариства. Фінансові питання реорганізації та ліквідації акціонерного товариства.

Фінанси приватно-орендних формувань.

Тема 11. Фінансове планування на підприємствах

Зміст, мета та завдання фінансового планування. Фінансове планування, як процес оцінки визначення фінансових потреб підприємства та джерел їх покриття. Методи фінансового планування. Балансовий метод. Програмно-цільовий метод. Нормативний метод. Метод коефіцієнтів. Зміст фінансового плану і порядок його складання. Зміст і значення оперативного фінансового плану.

Тема 12. Оцінка фінансового стану підприємства

Сутність і значення фінансового стану. Показники фінансового стану підприємства. Показники оцінки прибутковості, майнового стану. Показники ліквідності та платоспроможності. Показники фінансової стійкості та стабільності підприємства. Показники рентабельності і ділової активності.

Тема 13. Фінансова санація та банкрутство підприємства

Сутність і значення санації підприємства. Причини виникнення банкрутства та методи антикризового управління щодо запобігання банкрутства підприємства. Прогнозування та визначення банкрутства за системою У. Бівера та моделями Альтмана. Фінансова санація підприємств та можливості її здійснення.

Питання для підготовки до модуля 1 «Фінанси підприємств»

1. Фінансові ресурси підприємства та джерела їх формування.
2. Фінансова робота на підприємстві, її зміст та задачі.
3. Сутність та значення грошових розрахунків на підприємстві.
4. Види рахунків у банку, порядок їх відкриття та здійснення операцій за ними.
5. Касова дисципліна на підприємстві, ліміт каси. Сутність та значення акредитиву та векселя (соло, тратта, трасант, трасат).
6. Форми безготівкових розрахунків: чек, платіжне доручення, платіжна вимога-доручення.
7. Охарактеризувати види діяльності підприємств та визначити доходи від них.
8. Поетапне формування прибутку (збитку) та його розподіл.
9. Доходи підприємства, їх характеристика та склад.
10. Витрати підприємства, їх характеристика та склад.
11. Сутність та методи обчислення основних показників рентабельності на підприємстві.
12. Розрахунок на підприємстві ПДВ, охарактеризувати податкове зобов'язання та податковий кредит.
13. Податок на прибуток підприємств, його характеристика.
14. Фіксований сільськогосподарський податок, які види податків не сплачує підприємство при використанні даного податку.
15. Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, зазначити об'єкти та суб'єкти даного виду внеску.
16. Єдиний податок для малих підприємств та суб'єктів підприємницької діяльності, які види податків не сплачує підприємство при використанні даного податку.
17. Дати характеристику основних складових власного капіталу.
18. Амортизаційний фонд, методи нарахування амортизації.
19. Особливості формування фондів нагромадження та споживання на підприємстві.
20. Сутність оборотного капіталу та особливості його кругообігу.
21. Класифікація та організація оборотного капіталу.
22. Джерела формування оборотного капіталу.
23. Показники стану та використання оборотного капіталу.
24. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних засобів.
25. Необхідність та сутність кредитування. Форми кредитів.
26. Класифікація банківських кредитів.
27. Іпотечний кредит, його особливості.
28. Сутність та особливості споживчого та консорціумного кредитів.
29. Переваги та особливості функціонування лізингу. Види лізингу.
30. Характеристика державного кредиту.
31. Кредитний процес, документи, які необхідні для отримання кредиту (юридичній, фізичній особі).

32. Фінансовий леверидж та середньозважена вартість капіталу.
33. Показники ліквідності та платоспроможності підприємства.
34. Показники оцінювання фінансової стійкості підприємства.
35. Капітальні вкладення на відтворення основних фондів.
36. Джерела фінансування ремонту основних фондів.
37. Особливості фінансування підприємств приватної форми власності.
38. Особливості фінансування господарських товариств та виробничих кооперативів.
39. Особливості фінансування підприємств комунальної та державної форми власності.
40. Оцінювання фінансового стану підприємств, його необхідність і значення. Експрес-аналіз підприємства.
41. Сутність і основні завдання фінансового планування.
42. Методика фінансового аналізу підприємств України.
43. Характеристика стадій фінансового планування.
44. Аналіз джерел коштів підприємства та їх використання.
45. Методи визначення фінансових потреб підприємства.
46. Методи планування фінансових показників.
47. Фінансова звітність підприємств України.
48. Банкрутство українських підприємств.
49. Фінансова санація підприємств та можливості її здійснення.
50. Прогнозування та визначення банкрутства за системою У. Бівера та моделями Альтмана.

1.2. Модуль 2 «Гроші і кредит»

Тема 1. Сутність і функції грошей

Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. Поява грошей як об'єктивний наслідок розвитку товарного виробництва та обміну. Форми вартості грошей за К. Марксом. Коригувальна роль держави у творенні грошей.

Властивості грошей. Гроші як загальний еквівалент і абсолютно ліквідний актив. Гроші як форма вияву суспільних відносин. Гроші як особливий товар, мінова і споживча вартість грошей як товару. Гроші як гроші і гроші як капітал. Зв'язок грошей з іншими економічними категоріями.

Натурально-речові форми грошей, причини та механізм їх еволюції від звичайних товарів першої необхідності до благородних металів. Причини й механізм демонетизації золота. Історія та причини виникнення паперової форми грошей. Еволюція кредитних грошей від урядових (казначейських) зобов'язань до зобов'язань центрального банку. Різновиди сучасних кредитних грошей. Характеристика сучасних засобів платежу.

Специфічний характер вартості грошей. Вартість грошей і час. Ціна грошей як капіталу.

Функції грошей, їх еволюція. Функція міри вартості, її суть, сфера використання. Масштаб цін. Ціна як грошовий вираз вартості товару. Функція

засобу обігу, її суть, сфера використання. Функція засобу платежу, її суть, сфера використання. Вплив часу на функцію засобу нагромадження. Світові гроші. Роль золота як світових грошей. Передумови використання національних та колективних валют як світових грошей. Сутність інформаційної функції грошей. Взаємозв'язок функцій грошей. Вплив на функції грошей зміни їх вартості.

Тема 2. Грошовий обіг і грошові потоки

Поняття грошового обігу як процесу безперервного руху грошей. Основні суб'єкти грошового обороту. Національний дохід і національний продукт як визначальні параметри грошового обороту.

Поняття грошового потоку та критерії класифікації цих потоків. Характеристика основних грошових потоків, їх балансування. Канали прямого і опосередкованого фінансування, потоки припливу і втрат, чистий експорт і чистий імпорт.

Структура грошового обороту. Готівковий і безготівковий сектори грошового обороту. Сектор грошового обігу, фінансовий та кредитний сектори. Форми безготівкових розрахунків в господарському обороті України.

Сучасні засоби платежу, які обслуговують грошовий обіг: банкноти, розмінна монета, депозитні гроші, векселі, чеки, їх суть та характеристика.

Тема 3. Грошовий ринок

Суть грошового ринку. Гроші як об'єкт купівлі-продажу. Особливості вияву на грошовому ринку основних ринкових ознак: попиту, пропозиції, ціни.

Інституційна модель грошового ринку. Суб'єкти грошового ринку.

Економічна структура грошового ринку. Ринок грошей і ринок капіталів. Ринок цінних паперів та валютний ринок, як складові грошового ринку.

Суть та форми попиту на гроші. Фактори, що визначають зміну попиту на гроші. Графічна модель грошового ринку, фактори, що визначають його рівновагу.

Тема 4. Грошові системи

Суть грошової системи, її призначення та місце в економічній системі країни. Елементи грошової системи. Основні типи грошових систем, їх еволюція.

Необхідність створення грошової системи України. Державне регулювання грошової сфери як головне призначення грошової системи. Етапи формування грошової системи України.

Тема 5. Інфляція і грошові реформи

Інфляція: суть, форми вияву, причини та наслідки. Особливості інфляційного процесу в Україні. Державне регулювання інфляції. Антиінфляційні заходи уряду.

Особливості процесу запровадження національної валюти в Україні.

Грошові реформи як шлях оздоровлення та впорядкування грошового обігу, їх цілі, класифікація та призначення. Методи стабілізації національної валюти. Грошова реформа в Україні 02-16.09.1996 р.

Тема 6. Валютний ринок і валютні системи

Загальна характеристика, функції та структура валютного ринку. Валютний ринок в Україні. Класифікація валюти. Порядок встановлення та методологія обчислення валютного курсу. Конвертованість валюти та види конвертованості. Режим валютного курсу в Україні.

Валютна політика. Валютне регулювання й валютний контроль. Валютні операції. Валютні ризики та методи валютного страхування.

Валютні системи, їх призначення, види та характеристика. Міжнародні валютні відносини.

Тема 7. Механізм формування пропозиції грошей та грошово-кредитна політика

Маса грошей, що обслуговує грошовий обіг, її склад та фактори, що визначають її зміну. Базові гроші. Грошові агрегати. Швидкість обігу грошей: поняття, фактори, що визначають швидкість обігу, вплив її на масу та сталість грошей. Порядок розрахунку швидкості обігу грошей.

Закон кількості грошей, необхідних для обігу, його суть. Механізм поповнення маси грошей в обігу. Первинна емісія центрального банку. Вторинна емісія депозитних грошей комерційними банками. Грошовий мультиплікатор.

Суть та механізм формування пропозиції грошей. Фактори, що визначають зміну пропозиції грошей.

Грошово-кредитна політика України в світлі сучасних теорій. Цілі, типи та інструменти грошово-кредитної політики. Об'єкти та суб'єкти грошово-кредитної політики.

Монетизація бюджетного дефіциту та ВВП. Способи мобілізації грошових коштів.

Тема 8. Роль грошей у ринковій економіці

Гроші як інструмент регулювання економіки. Еволюція та роль грошей у ринковій економіці України. Реалізація ролі грошей через їх функції. Реалізація ролі грошей через розвиток товарного виробництва: якісний і кількісний аспекти.

Тема 9. Теорія грошей

Теорії грошей: абстрактні та монетаристські. Кількісна класична теорія грошей, її основні постулати. Номіналістичне трактування суті грошей. Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей. „Трансакційний варіант” І. Фішера. „Кембриджська версія” кількісної теорії. Внесок Дж. М. Кейнса у розвиток кількісної теорії грошей.

Сучасний монетаризм як альтернативний напрямок кількісної теорії. Внесок М. Фрідмена в розробку монетарної політики на основі неокласичного варіанта кількісної теорії. Сучасні монетаристські теорії грошей. Сучасний синтез теорій грошей.

Тема 10. Сутність і функції кредиту

Загальні передумови формування кредитних відносин. Необхідність кредиту. Два методи перерозподілу коштів у процесі відтворення, відмінності між ними. Суть кредиту. Еволюція кредиту в міру розвитку суспільного виробництва. Позичковий капітал та кредит.

Поняття функцій кредиту і принципів кредитування. Форми забезпечення повернення кредиту: застава рухомого і нерухомого майна, гарантії і поручительства третіх осіб, страхування ризику позики; уступка дебіторської заборгованості; неустойка (штрафи, пеня). Способи надання і погашення кредиту. Кредитні відносини та інфляція. Зв'язок кредиту з іншими економічними

категоріями. Спільні та відмінні риси кредиту від інших економічних категорій. Теорії кредиту.

Тема 11.Форми, види і роль кредиту

Критерії класифікації кредиту. Форми кредиту, переваги й недоліки кожної з них. Основні види кредиту, їх характеристика. Закономірності руху кредиту. Стадії кредитного процесу. Кредитний договір як юридична основа кредитування. Структура кредитного договору. Зобов'язувальні, заборонні та обмежувальні умови кредитного договору. Документація для отримання кредиту.

Тема 12. Теоретичні засади процента

Процент за кредит. Джерело сплати процента. Норма процента. Макро- і мікроекономічні чинники впливу на розмір процентної ставки. Функції позичкового проценту. Види відсоткових ставок. Фактори формування відсоткової ставки. Порядок нарахування простого та складного відсотків по кредиту. Сплата та стягнення відсотків.

Тема 13. Фінансове посередництво грошового ринку

Поняття фінансового посередництва, його призначення. Види фінансових посередників і особливості їх діяльності. Поняття банківської системи, її види. Необхідність поєднання банків у систему. Небанківські фінансово-кредитні установи, їх відмінності від банків, економічне призначення, види, функції та роль. Проблеми розвитку небанківських фінансово-кредитних установ в Україні.

Тема 14. Теоретичні засади діяльності комерційних банків

Сутність та джерела формування кредитних ресурсів банку. Власні, позичені та залучені ресурси комерційного банку; їх склад. Чинники зміцнення ресурсної бази кредитування. Необхідність обов'язкового резервування.

Економічна суть банку, його роль та функції. Класифікація комерційних банків. Характеристика банківських операцій. Показники прибутковості банку. Економічні нормативи, які характеризують фінансову стійкість банку. Банківська маржа та її максимізація.

Тема 15. Центральні банки в системі монетарного та банківського управління

Історія виникнення Центральних банків. Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери, його призначення, правовий статус та функції. Основні принципи функціонування НБУ. Система управління НБУ. Повноваження Ради та Правління НБУ. Особливості монетарної політики в Україні. Первинна (кредитна) емісія національної грошової одиниці. Політика рефінансування комерційних банків.

Класифікатор іноземних валют, встановлений НБУ. Нормативи, встановлені НБУ для комерційних банків.

Тема 16. Міжнародні фінансово-кредитні установи та їх співробітництво з Україною

Утворення МВФ, його функції та загальна характеристика програм співробітництва з Україною. Порядок вступу України до МВФ. Організації, що входять до Групи Світового банку, їх функції та співпраця з Україною. Регіональні міжнародні кредитно-фінансові інститути та їх функції. Пріоритетні напрями діяльності ЄБРР в Україні.

Питання для підготовки до модуля 2 «Гроші і кредит»

1. Роль грошей у ринковій економіці.
2. Форми вартості за К. Марксом.
3. Походження і необхідність грошей.
4. Вартість грошей і їх специфічний характер.
5. Суть грошей, як загального еквіваленту. Історія розвитку грошових відносин.
6. Форми існування грошей та їх еволюція.
7. Функції засобу обігу і засобу платежу, їх суть і сфери використання.
8. Світові гроші, Особливості прояву цієї функції в сучасних умовах.
9. Функція засобу нагромадження, її суть, сфера використання та вплив часу на неї.
10. Закон кількості грошей в обігу.
11. Банківські пластикові картки, їх роль у грошовому обігу.
12. Паперові та кредитні гроші. Різновиди сучасних кредитних грошей.
13. Сучасна економічна роль золота і дорогоцінних металів. Їх взаємозв'язок з сучасними грошима.
14. Класифікація валюти.
15. Класична кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм.
16. Теорії грошей, їх характеристика.
17. Неокласичний варіант кількісної теорії грошей "транзакційний варіант" І.Фішера, "кембриджська версія".
18. Вклад Дж. Кейнса у розвиток кількісної теорії грошей. Неминучість інфляційних наслідків реалізації кейнсіанських концепцій.
19. Вклад М. Фрідмена в роботу монетарної політики на основі неокласичного варіанту кількісної теорії.
20. Грошово-кредитна політика України в світлі сучасних монетаристських теорій.
21. Поняття грошового обороту. Суб'єкти грошового обороту, їх характеристика.
22. Суть і структура грошового обороту. Готівковий та безготівковий сектори грошового обороту.
23. Модель грошового обороту. Грошові потоки та механізм їх балансування.
24. Грошова маса, її склад та фактори, що визначають її зміну.
25. Швидкість обігу грошей, вплив її на масу та сталість грошей.
26. Суть і структура грошового ринку.
27. Попит на гроші. Чинники, що визначають параметри попиту на гроші.
28. Пропозиція грошей, механізм її формування.
29. Рівновага на грошовому ринку та процент.

30. Поняття грошової системи та її елементи.
31. Грошові агрегати. Особливості побудови показників грошової маси в Україні.
32. Види валютних курсів та конвертованості.
33. Валютний ринок та його функції.
34. Типи грошових систем, їх характеристика.
35. Валютна система та її види.
36. Суть і форми інфляції.
37. Методи регулювання інфляції. Антиінфляційна політика.
38. Класифікація грошових реформ.
39. Особливості проведення грошової реформи в Україні (2-16 вересня 1996 р.).
40. Загальна характеристика банківських операцій.
41. Причини виникнення та наслідки інфляції.
42. Показники вимірювання інфляції.
43. Необхідність, походження та суть кредиту.
44. Функції кредиту.
45. Комерційний кредит.
46. Теорії кредиту та їх характеристика.
47. Економічні межі кредиту.
48. Форми кредиту та їх характеристика.
49. Схеми надання кредиту.
50. Порядок надання та погашення кредиту. Кредитний договір.
51. Споживчий кредит, умови розвитку в Україні.
52. Суть і роль міжнародного кредиту.
53. Банківський кредит, його характеристика.
54. Державний кредит.
55. Методи стабілізації національної валюти.
56. Принципи банківського кредитування, їх характеристика.
57. Форми забезпечення кредитів.
58. Утворення МВФ, його функції.
59. Характеристика організацій Групи Світового банку.
60. Походження і функції банків.
61. Економічний зміст та форми страхування кредитів.
62. Кредити під заставу цінних паперів.
63. Вексельні кредити.
64. Лізинг - кредит.
65. Функції і типи комерційних банків.
66. Пасивні операції комерційних банків.
67. Організаційна та функціональна структура комерційного банку.
68. Активні операції комерційних банків.
69. Банківські послуги.
70. Показники діяльності банків.
71. Організаційна та функціональна структура центрального банку.
72. Статус та функції Національного банку України.

73. Регіональні міжнародні фінансово-кредитні установи.
74. Грошово-кредитна політика НБУ, механізм її реалізації.
75. Нарахування простих і складних відсотків за депозитами та кредитами.
76. ЄБРР, його співробітництво з Україною.
77. МВФ і його програми співробітництва з Україною.
78. Організації, що входять до Групи Світового банку.

1.3. Модуль 3 «Податкова система»

Тема 1. Сутність і види податків

Об'єктивна обумовленість і суть податків. Принципи оподаткування. Функції податків. Класифікація податків. Джерела сплати податків. Коротка історія розвитку податків. Становлення податків у аграрному секторі. Історія розвитку науки про податки. Податкова політика: поняття податкової політики та її напрямки. Основні принципи податкової політики: фіскальна, економічна та соціальна ефективність. Елементи принципу фіскальної ефективності: достатність доходів, мінімізація видатків на збирання податків, запобігання ухиленню від сплати податків, еластичність (гнучкість) податкової системи, рівномірне розподілення податків між адміністративно-територіальними одиницями.

Тема 2. Організація податкової системи

Податки в системі державних доходів. Методи формування державних доходів. Податковий метод формування доходів держави як основний в умовах ринкової економіки.

Податкова система. Поняття податкової системи і вимоги до неї. Обсяг видатків бюджету як визначальна база побудови податкової системи. Рівень централізації валового внутрішнього продукту в бюджеті, його залежність від обсягу і характеру функцій держави.

Податкова система України. Основні етапи її становлення. Склад і структура податкової системи України. Податкова політика України в сучасних умовах.

Тема 3. Державна фіскальна служба України

Організаційна структура Державної фіскальної служби України. Головні завдання фіскальної служби України. Функції Державної фіскальної служби України та їх зміст. Державна податкова адміністрація України та її структура. Головні функції місцевих податкових інспекцій. Права та обов'язки Державної фіскальної служби України.

Тема 4. Податковий менеджмент

Система органів контролю за своєчасністю та повнотою сплати податків. Податкова звітність. Визначення сум податкових зобов'язань. Загальні положення щодо обліку платників податків. Взяття на облік юридичних осіб та відокремлених підрозділів юридичних осіб. Облік само зайнятих осіб. Внесення змін до облікових даних платників податків. Підстави та порядок зняття з обліку в органах державної податкової служби юридичних осіб, їх

відокремлених підрозділів та само зайнятих осіб. Державний реєстр фізичних осіб – платників податків.

Тема 5. Податковий компроміс

Поняття податкового компромісу. Умови застосування та порядок надання податкового компромісу. Законодавчі особливості застосування податкового механізму.

Тема 6. Податок на прибуток підприємств

Прибуткове оподаткування в системі податків з підприємств. Загальна характеристика прибутку як об'єкта оподаткування. Бюджетне значення податку на прибуток підприємств. Податок на прибуток як регулюючий чинник. Переваги і недоліки податку на прибуток підприємств.

Платники і ставки податку на прибуток. Об'єкт оподаткування. Поняття валового доходу і валових витрат. Переліки надходжень, які включаються і які не включаються до валового доходу. Порядок визначення скоригованого прибутку.

Тема 7. Податок на додану вартість

Сутність податку на додану вартість, його зародження і розвиток. Передумови введення податку на додану вартість в Україні. Поняття доданої вартості, методи її обчислення.

Платники і ставки податку на додану вартість. Сутність нульової ставки по податку на додану вартість. Операції, що оподатковуються за нульовою ставкою. Об'єкт оподаткування. Операції, що включаються в об'єкт оподаткування. Перелік операцій, що виключені з об'єкта оподаткування.

Поняття бази оподаткування по податку на додану вартість. Порядок визначення бази оподаткування для операцій різних видів.

Тема 8. Акцизний податок

Акцизний податок як форма специфічних акцизів. Історія його введення в Україні. Акцизний податок в системі інших непрямих податків, його недоліки та переваги.

Платники акцизного податку. Об'єкт оподаткування для вітчизняних та імпортованих товарів. Перелік підакцизних товарів. Два види ставок по акцизному податку: тверді (фіксовані – специфічні) та процентні (пропорційні – адвалорні).

Порядок визначення оподаткованого обороту та суми акцизного податку для вітчизняних та імпортованих товарів, щодо яких застосовуються види відсоткових ставок (специфічні, адвалорні, комбіновані).

Тема 9. Мито

Мито в системі непрямих податків. Митна політика та її цілі. Термінологія митної справи: митна територія, митний контроль, види переміщення через митний кордон, митна декларація та декларанти.

Платники мита. Об'єкт оподаткування. Порядок визначення митної вартості. Два види митних ставок: тверді та процентні. Види процентних ставок: преференційні, пільгові, повні. Пільги для юридичних і фізичних осіб. Порядок надання відстрочок у сплаті мита.

Порядок визначення суми мита та його сплати на рахунки митних органів. Порядок перерахування мита до бюджету.

Тема 10. Податок на доходи фізичних осіб. Оподаткування пасивних доходів

Прибутковий податок з громадян як форма індивідуального прибуткового оподаткування. Бюджетне і соціальне значення прибуткового податку з громадян. Переваги і недоліки прибуткового оподаткування громадян.

Платники прибуткового податку з громадян. Побудова шкали ставок оподаткування. Неоподатковуваний мінімум доходів громадян як основа для побудови шкали ставок.

Об'єкт оподаткування. Порядок його визначення для громадян, котрі мають і котрі не мають постійного місця проживання в Україні. Особливості визначення об'єкта оподаткування для громадян, які займаються підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи.

Оподаткування пасивних доходів фізичних осіб. Види пасивних доходів. Об'єкт, база і ставки оподаткування.

Тема 11. Екологічний податок

Сутність екологічного податку. Платники податку. Податкові агенти. Об'єкт і база оподаткування. Ставки екологічного податку за:

- викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення;
- скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти;
- розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах;
- утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені).

Тема 12. Податок на майно

Поняття та особливості податку на майно. Види податків на майно. Характерні особливості визначення та справляння:

- податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- транспортного податку;
- плати за землю.

Тема 13. Рентна плата та рентні платежі

Економічна сутність рентної плати. Склад рентної плати в Україні:

- плата за користування надрами для видобування корисних копалин;
- плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин;
- плата за користування радіочастотним ресурсом України;
- плата за спеціальне використання води;
- плати за спеціальне використання лісових ресурсів;
- плата за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами природного газу та аміаку територією України. Об'єкт, база і ставки рентної плати. Звільнення від сплати ренти.

Тема 14. Місцеві податки та збори

Склад місцевих податків і зборів в Україні. Повноваження місцевих органів влади щодо встановлення місцевих податків і зборів.

Необхідність запровадження спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва (єдиного податку). Перелік юридичних та фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності, які мають право перейти на сплату єдиного податку. Перелік податків і зборів, в рахунок яких сплачується єдиний податок.

Встановлені групи платників єдиного податку. Особливості нарахування і сплати єдиного податку для юридичних осіб. Ставки єдиного податку для суб'єктів підприємницької діяльності – юридичних осіб. Строки і порядок сплати та подання розрахунків для юридичних осіб. Порядок зарахування податку до бюджетів. Особливості у нарахуванні і сплаті єдиного податку для фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності. Ставки єдиного податку для суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб. Строки і порядок сплати та подання розрахунків для фізичних осіб. Порядок зарахування податку до бюджетів.

Порядок переходу платників до спрощеної системи оподаткування. Місцеві збори. Збір за пакування транспортних засобів. Туристичний збір.

Тема 15. Ухилення від сплати податків

Поняття ухилення від сплати податків. Адміністративна відповідальність осіб, винних в порушенні податкового законодавства. Поняття подвійного оподаткування. Усунення подвійного оподаткування. Податкова оптимізація.

Тема 16. Податкова політика в системі державного регулювання економіки

Поняття податкової політики. Цілі та види податкової політики. Податкові пільги. Податкове навантаження. Податковий клин. Податки як один із засобів стимулювання інвестиційної діяльності підприємств.

Податкова політика: поняття податкової політики та її напрямки. Основні принципи податкової політики: фіскальна, економічна та соціальна ефективність. Елементи принципу фіскальної ефективності: достатність доходів, мінімізація видатків на збирання податків, запобігання ухиленню від сплати податків, еластичність (гнучкість) податкової системи, рівномірне розподілення податків між адміністративно-територіальними одиницями.

Питання для підготовки до модуля 3 «Податкова система»

1. Поняття та функції податків.
2. Характеристика основних елементів оподаткування.
3. Класифікація податків.
4. Види прямого оподаткування.
5. Загальна характеристика прямих податків, їх переваги і недоліки, роль у формуванні доходів бюджету.
6. Види непрямих податків.
7. Загальна характеристика непрямих податків, їх переваги та недоліки, роль

у формуванні доходів бюджету.

8. Податкова політика в системі державного регулювання економіки.
9. Характеристика основних принципів оподаткування.
10. Історія створення Державної фіскальної служби України та їх завдання.
11. Органи державної податкової служби України та їх Задача.
12. Державні податкові інспекції Головного управління Державної фіскальної служби України.
13. Територіальні органи Державної фіскальної служби України.
14. Спеціальні департаменти та орган Державної фіскальної служби.
15. Фінансові санкції, які накладаються органами Державної фіскальної служби України.
16. апарат Державної фіскальної служби України.
17. Організаційна діяльність Державної фіскальної служби України.
18. Податок на додану вартість у системі непрямого оподаткування.
19. Платники і ставки податку на додану вартість.
20. Порядок визначення суми ПДВ, що підлягає сплаті до бюджету.

Характеристика податкового зобов'язання та податкового кредиту.

21. Об'єкт оподаткування податку на додану вартість.
22. База оподаткування податку на додану вартість.
23. Звільнення від оподаткування ПДВ.
24. Нульова ставка по ПДВ.
25. оподаткування пасивних доходів.
26. Порядок визначення дати виникнення податкового зобов'язання та права платника на податковий кредит по податку на додану вартість.
27. Порядок нарахування та сплати ПДВ, особливості сплати для сільськогосподарських підприємств.
28. Акцизний податок в системі непрямого оподаткування.
29. Платники та об'єкт оподаткування акцизного податку.
30. Порядок визначення суми акцизного податку.
31. Особливості оподаткування акцизним податком алкогольних напоїв та тютюнових виробів.
32. Мито в системі непрямого оподаткування.
33. Мито: загальна характеристика, види мита.
34. Мито: платники, об'єкт оподаткування, ставки, пільги і порядок сплати.
35. Податок на прибуток підприємств в системі прямого оподаткування.
36. Туристичний збір та збір місця паркування транспортних засобів.
37. Платники, об'єкт оподаткування і ставки по податку на прибуток підприємств.
38. Відповідальність платників податків за податкові правопорушення.
39. Порядок визначення прибутку для оподаткування податком на прибуток підприємств.
40. Витрати платників податку на прибуток підприємств, які включаються/ не включаються до валових витрат.
41. Порядок визначення дати збільшення валового доходу і валових витрат по податку на прибуток підприємств.

42. Пільги та строки сплати по податку на прибуток підприємств.
43. Податок на доходи фізичних осіб в системі прямого оподаткування.
44. Платники, ставки і об'єкт оподаткування по податку на доходи фізичних осіб.
45. Доходи, які включаються/ не включаються до складу загального оподаткованого доходу по податку на доходи фізичних осіб.
46. Податкова соціальна пільга в оподаткуванні доходів фізичних осіб.
47. Порядок нарахування та сплати податку на доходи фізичних осіб.
48. Пільги по податку на доходи фізичних осіб.
49. Податок на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки.
50. Рентна плати за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами природного газу та аміаку територією України.
51. Збір за спеціальне використання лісових ресурсів.
52. Збір за спеціальне використання води.
53. Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України.
54. Рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з випробуванням корисних копалин.
55. Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин.
56. Збір за місця паркування для транспортних засобів.
57. Загальна характеристика місцевих податків і зборів.
58. Єдиний податок для платників IV групи: об'єкт оподаткування, ставки та порядок сплати.
59. Спрощена система оподаткування суб'єктів малого підприємництва. Особливості у нарахуванні і сплаті єдиного податку для фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності.
60. Спрощена система оподаткування суб'єктів малого підприємництва. Особливості у нарахуванні і сплаті єдиного податку для юридичних осіб.
61. Податок на землю: платники, об'єкт оподаткування і ставки.
62. Податок на землю: пільги і порядок сплати.
63. Екологічний податок.
64. Транспортний податок.
65. Єдиний соціальний внесок, його адміністрування.
66. Характеристика місцевих податків та зборів.

1.4. Модуль 4 «Бюджетна система»

Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету держави

Суть і завдання курсу “Бюджетна система”. Місце курсу в економіці. Бюджет держави як економічна категорія. Роль і місце бюджету у перерозподільчих відносинах. Бюджетний вплив на забезпечення економічного і соціального розвитку країни. Бюджетна модель суспільства, необхідність її реформування в Україні.

Роль бюджету у системі фінансового забезпечення потреб соціально-економічного розвитку. Бюджет у системі фінансового регулювання, його визначальна роль у сукупності економічних методів управління економікою.

Тема 2. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України

Поняття бюджетного устрою і бюджетної системи, їх співвідношення.

Види бюджетів. Центральний бюджет держави, його призначення. Місцеві бюджети, їх види. Централізовані регіональні бюджети та бюджети в поселеннях.

Принципи побудови бюджетної системи. Поєднання централізованих і децентралізованих бюджетів як основа демократичного бюджетного устрою.

Наукова класифікація видатків бюджету, її ознаки. Процесуальна класифікація бюджетних видатків: функціональна, відомча та економічна. Оптимізація структури видатків бюджету, її критерії.

Тема 3. Система доходів бюджету

Методи формування доходів бюджету. Доходи держави від підприємницької діяльності. Доходи від державних майна, угідь, послуг. Податковий метод мобілізації доходів бюджету. Державні позики. Емісійний дохід держави. Співвідношення між методами формування доходів бюджету.

Джерела формування доходів бюджету. Склад і структура доходів бюджету України.

Загальна характеристика податкової системи України. Неподаткові доходи бюджету, їх характеристика. Доходи від власності та підприємницької діяльності. Доходи від операцій з капіталом. Доходи рентного характеру. Інші неподаткові доходи бюджету.

Офіційні трансферти та їх роль у формуванні доходів окремих бюджетів. Державні та місцеві позики. Організація мобілізації доходів бюджету.

Тема 4. Система видатків бюджету

Сутність видатків, їх класифікація. Кошторисне фінансування як основна форма бюджетного фінансування. Основи кошторисного планування та фінансування, види кошторисів, їх структура.

Тема 5. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку

Роль держави у забезпеченні макроекономічної стабілізації та економічного зростання. Форми державного впливу на розвиток економіки.

Склад видатків бюджету на економічну діяльність, їх роль і місце у розвитку економіки. Напрями і форми бюджетного фінансування економіки.

Галузева структура видатків бюджету України на економічну діяльність. Особливості фінансування видатків на розвиток промисловості та енергетики, будівництва, транспорту, дорожнього володарства, зв'язку, телекомунікацій та інформатики, сільського та лісового господарства, на розвиток місцевої інфраструктури комунальної власності.

Тема 6. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу

Соціальні видатки бюджету як відображення соціальної політики держави. Типи соціальної політики та їх вплив на обсяги бюджетного

фінансування соціальних видатків. Склад соціальних видатків: видатки на соціальний захист, соціальне забезпечення і соціальну сферу.

Форми і види соціального захисту населення. Склад видатків бюджету на соціальний захист населення, їх роль в умовах переходу до ринкової економіки. Адресні субсидії громадянам на оплату житла і комунальних послуг. Форми і методи фінансового забезпечення установ соціальної сфери. Бюджетне фінансування закладів соціальної сфери, його організація, основи їх кошторисного фінансування

Тема 7. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу

Державний кредит як специфічна форма фінансових відносин. Державна політика позикових фінансів, її передумови. Форми державного кредиту, їх призначення. Суб'єкти державного кредиту їх класифікація. Чинники державного кредиту. Бюджетний дефіцит як основний чинник державного кредиту. Роль і місце державного кредиту в покритті дефіциту бюджету. Передумови державного кредиту: наявність кредиторів, в яких є вільні кошти; довіра з боку кредиторів до держави; зацікавленість у наданні позик; платоспроможність держави у погашенні боргів і виплаті доходу.

Державний борг, його структура. Внутрішній та зовнішній, поточний та капітальний державний борг. Обслуговування державного боргу. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу. Управління державним боргом. Способи управління: конверсія, консолідація, уніфікація, обмін облігацій за регресивним співвідношенням, відстрочка погашення, анулювання. Політика реструктуризації державного боргу.

Тема 8. Видатки бюджету на АПК

Напрями фінансування із державного бюджету підприємств АПК, пільгове кредитування, оподаткування.

Питання для підготовки до модуля 4 «Бюджетна система»

1. Характеристика бюджетної системи України.
2. Принципи побудови бюджетної системи.
3. Розподіл доходів між ланками бюджетної системи.
4. Розподіл видатків між ланками бюджетної системи.
5. Склад доходів бюджетів.
6. Склад видатків бюджетів.
7. Загальна характеристика бюджетних прав.
8. Зміст бюджетних прав України.
9. Зміст бюджетних прав органів місцевої влади.
10. Бюджетна класифікація.
11. Доходи бюджету і видатки бюджету за бюджетною класифікацією.
12. Фінансування бюджету і державний борг за бюджетною класифікацією.
13. Зміст і призначення державного бюджету.
14. Роль держбюджету в соціально-економічному розвитку держави.
15. Бюджетний дефіцит.
16. Характеристика доходів бюджетів.

17. Соціально-економічна сутність податків.
18. Елементи податку.
19. Класифікація податків.
20. Податкова політика держави.
21. Податкова система держави.
22. Принципи оподаткування.
23. Прибутковий податок з громадян.
24. Платежі за використання ресурсів.
25. Непрямі податки та збори.
26. Податок на додану вартість.
27. Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції (мити, консульські збори).
28. Місцеві податки і збори.
29. Штрафи і санкції, сплачені за порушення податкового законодавства.
30. Неподаткові надходження (платних послуг, грошово-речових лотерей, відсотки банків за користування вільними коштами, дивідендів, ренти).
31. Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційного та побіжного продажу (збір держінспекції, клеймування виробів, послуги служби дозвільної системи, держмити, тощо).
32. Надходження від штрафів та фінансових санкцій.
33. Інші неподаткові надходження (кредиторська та дебіторська заборгованість, щодо яких минув строк позовної давності, реалізація надлишкового озброєння, тощо).
34. Доходи від операцій з капіталом.
35. Офіційні трансферти.
36. Державні цільові фонди.
37. Збір на обов'язкове державне пенсійне страхування.
38. Внески на обов'язкове державне соціальне страхування з тимчасової втрати працездатності.
39. Внески на обов'язкове державне соціальне страхування з нещасних випадків на виробництві і професійних захворювань.
40. Внески на державне соціальне страхування з безробіття.
41. Бюджетне фінансування. Форми та методи бюджетного фінансування.
42. Принципи бюджетного фінансування.
43. Розпорядники бюджетних коштів, їх функції.
44. Єдиний кошторис доходів і видатків бюджетної установи.
45. Нормування видатків. Види норм.
46. Видатки бюджетів на розвиток економіки.
47. Бюджетні інвестиції.
48. Бюджетне фінансування економіки за рахунок цільових державних позик та бюджетного дотування.
49. Видатки бюджетів на розвиток сільського лісового господарства і мисливства.
50. Видатки бюджетів на розвиток місцевої інфраструктури та комунальної власності.

51. Видатки бюджетів на соціальний захист населення.
52. Система пенсійного забезпечення в Україні.
53. Система соціального страхування.
54. Соціальний захист ветеранів праці та громадян похилого віку.
55. Соціальний захист ветеранів і інвалідів війни.
56. Державна допомога сім'ям з дітьми.
57. Видатки на загальну середню освіту.
58. Бюджетне фінансування підготовки кадрів.
59. Видатки бюджетів на охорону здоров'я.
60. Бюджетне фінансування закладів культури і мистецтва, склад видатків.
61. Фінансування розвитку фізичної культури і спорту.
62. Видатки на державне управління і судову владу.
63. Видатки на національну оборону, правоохоронну діяльність і забезпечення безпеки держави.
64. Сутність і необхідність державного кредиту.
65. Внутрішні запозичення.
66. Зовнішні запозичення.
67. Управління державним кредитом.
68. Зміст бюджетного процесу в Україні.
69. Порядок складання проекту державного бюджету України.
70. Бюджетне регулювання.
71. Розгляд і затвердження державного бюджету України.
72. Порядок складання, розгляду і затвердження місцевих бюджетів.
73. Організація роботи з виконання бюджетів.
74. Державне казначейство і його завдання з касового виконання бюджету України.
75. Бюджетний облік в органах Державного казначейства.
76. Інформаційне забезпечення видатків державного бюджету.
77. Організація управління бюджетною системою України.
78. Оперативне управління бюджетною системою.
79. Управління бюджетними коштами на підприємствах, в організаціях та установах.

1.5. Модуль 5 «Банківська система»

Тема 1. Сутність банківської системи України

Сутність банківської системи, принципи її побудови та функції. Загальні та специфічні риси банківської системи. Фактори впливу на організаційну структуру та нормативно-правове регулювання банківської системи.

Банківська система Великої Британії. Банківська система Франції. Банківська система США. Банківська система Швейцарії. Механізм функціонування банківської системи України. Особливості становлення та розвитку банківської справи в Україні та світі.

Тема 2. Центральний банк у банківській системі України

Історичні аспекти виникнення центральних банків. Види форм власності центральних банків. Моделі взаємовідносин та взаємозв'язків між центральними банками та існуючими гілками влади. Функції центральних банків. Правовий статус Національного банку України. Основні засади, напрями та мета грошово-кредитної політики. Методи грошово-кредитної політики. Функції Національного банку України. Основні операції Національного банку України. Структура Національного банку України. Порядок формування та повноваження ради національного банку. Методи регулювання обсягу грошової маси. Регулювання грошово-кредитного ринку. Сутність поняття «норма обов'язкового резерву». Грошова база в Україні. Загальні засади функціонування платіжних систем в Україні.

Тема 3. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва

Види фінансових посередників. Сутність поняття «банк». Класифікація комерційних банків. Створення, державна реєстрація, ліцензування діяльності та реорганізація банків. Види банківських послуг. Функції комерційних банків. Види банківських операцій. Пасивні банківські операції. Активні банківські операції. Комісійні банківські операції. Інші послуги комерційних банків. Позабалансові операції комерційних банків. Принципи функціонування комерційних банків. Статут комерційного банку. Типова організаційна структура комерційного банку. Мета діяльності комерційного банку. Джерела доходів та витрати комерційного банку.

Тема 4. Операції банків по обслуговуванню платіжного обігу

Поняття та види грошових розрахунків. Види та способи платежу. Форми безготівкових розрахунків. Види банківських рахунків та порядок їх відкриття. Сутність та види міжбанківських кореспондентських відносин. Призначення рахунків «Лоро» та «Ностро». Організація готівкових грошових розрахунків. Штрафні санкції за порушення норм з регулювання обігу готівки.

Тема 5. Пасивні операції банків по залученню та запозиченню коштів

Сутність поняття «капітал банку». Класифікація комерційного капіталу банку. Форми здійснення пасивних операцій комерційного капіталу банку. Власний капітал комерційного капіталу банку та його функції. Джерела формування капіталу банку. Фактори впливу на розмір власного капіталу комерційного капіталу банку. Склад регулятивного капіталу комерційного банку. Сутність поняття «залучений капітал банку». Види депозитів (вкладів). Сутність операцій РЕПО. Методи визначення кількості днів для розрахунків відсотків за депозитом. Нарахування процентів за простими та складними відсотками. Особливості управління банківськими ресурсами.

Тема 6. Активні операції комерційних банків

Сутність поняття «банківський кредит». Класифікація кредитів комерційного банку. Сутність та признання кредитного договору. Основні положення типових кредитних угод. Сутність поняття «кредитний ризик» та методи управління ним. Форми забезпечення кредитів. Сутність поняття «кредитоспроможність позичальника». Групи позичальників за методикою Національного банку України. Показники оцінки фінансового стану юридичної

особи. Показники оцінки фінансового стану позичальника-комерційного банку. Основні етапи процесу кредитування. Методи визначення кількості днів для розрахунків відсотків за кредитом. Особливості формування та використання резерву на покриття можливих втрат за позиками комерційних банків. Категорії позичальників.

Тема 7. Особливості операцій з надання і погашення окремих видів кредитів

Методи кредитування клієнтів банку. Види кредитних ліній. Форми позичкового рахунку. Кредити, пов'язані з вексельним обігом. Кредити під заставу цінних паперів. Іпотечний кредит. Лізинговий кредит. Сільськогосподарський кредит. Споживчий кредит. Консорціумний кредит.

Тема 8. Операції банків з цінними паперами

Види фінансових інвестицій. Об'єкти та джерела ресурсів довгострокового кредитування. Типи проектного фінансування. Види цінних паперів в Україні. Напрями здійснення операцій з цінними паперами комерційними банками в Україні. Особливості обігу та торгівлі цінними паперами. Депозитарна діяльності комерційного банку на ринку цінних паперів. Випуск простих та привілейованих акцій. Емісія банківських облігацій. Основні відмінності між банківським кредитуванням та інвестиціями. Поняття «премії» та «дисконту». Ризики банківських інвестицій. Види посередницьких операцій на фондовому ринку.

Тема 9. Операції банків в іноземній валюті

Сутність поняття «зовнішньоекономічний контракт». Сутність та види котирувань валюти. Форми розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності. Сутність та види інкасо. Форми кредитування експортно-імпортних угод. Види валют. Сутність поняття «валютна позиція баку».

Тема 10. Фінансовий аналіз діяльності комерційних банків

Мета, об'єкт та суб'єкти фінансового аналізу діяльності комерційних банків. Напрями та завдання фінансового аналізу діяльності комерційних банків. Групи та перелік показників фінансового аналізу діяльності комерційних банків. Особливості аналізу фінансового стану комерційних банків. Склад активів та пасивів комерційного банку. Вертикальний фінансовий аналіз діяльності комерційних банків. Коефіцієнтний аналіз діяльності комерційних банків. Особливості аналізу фінансових результатів комерційних банків. Складові ефективності діяльності комерційних банків. Абсолютні та відносні показники ефективності діяльності комерційних банків. Методи та напрями аналізу ефективності діяльності комерційних банків. Економічні нормативи діяльності комерційних банків. Ліквідність комерційних банків. Спеціальні вимоги щодо діяльності комерційних банків. Формування та дотримання комерційними банками обов'язкових резервів.

Тема 11. Банківська статистика

Предмет, об'єкт, метод і завдання банківської статистики. Статистика ресурсів комерційних банків. Аналіз динаміки, обсягу та структури пасивів комерційних банків у абсолютному та відносному вираженні. Напрями управління активами. Система статистичних показників кредитної діяльності.

Групи кредитних операцій за кредитним ризиком. Методи аналізу активів банку. Статистика доходів і витрат банку. Дохідність комерційного банку та її показники. Методи статистичного аналізу доходів і витрат. Статистичне забезпечення управління витратами банку. Фактори, що впливають на прибуток банку. Прибутковість комерційного банку. Напрями та методи аналізу прибутку та прибутковості комерційного банку.

Тема 12. Сучасний інструментарій аналізу банків

Об'єкти аналізу та управління. Стратегії управління активами та пасивами банку. Види управління комерційним банком. Аналіз банківського ризику та контроль за ним. Сутність декомпозиційного аналізу прибутковості власного капіталу банку.

Факторний аналіз ефективності діяльності банку. Показник GAP як індикатор чутливості балансу. Методи управління кредитним ризиком. Нормативи відрахувань до резерву під кредитні ризики. Аналіз дюрації та імунізація балансу банку. Управління валютним ризиком банку. Класифікація методів управління валютною позицією комерційного банку. Стратегії максимізації прибутку.

Тема 13. Банківський менеджмент

Сутність поняття «банківський менеджмент». Об'єкти, суб'єкти та принципи банківського менеджменту. Функції та завдання банківського менеджменту. Види завдання банківського менеджменту. Інструменти фінансового банківського менеджменту. Сфери організаційного банківського менеджменту. Організація контролю банківської діяльності. Процес управління інформаційними технологіями. Організація ефективних систем безпеки захисту інформації. Інформаційний аудит та інформаційний моніторинг діяльності комерційного банку.

Тема 14. Регулювання, нагляд та контроль банківської діяльності

Банківське регулювання, банківський нагляд та банківський контроль. Адміністративне та індикативне банківське регулювання. Складові системи банківського нагляду. Стандарти Базельського комітету з питань банківського нагляду. Фінансові інструменти та методи державного регулювання банківської діяльності в Україні.

Тема 15. Фінансовий моніторинг банківської діяльності

Сутність поняття «фінансовий моніторинг». Суб'єкти первинного та державного фінансового моніторингу. Напрями забезпечення якості фінансового моніторингу. Сутність та засоби легалізації доходів.

Тема 16. Фінансова безпека банківського сектору

Структура фінансової безпеки держави. Фінансова безпека окремого банку. Види загроз безпеки комерційного банку. Методичний інструментарій забезпечення фінансової безпеки банків. Сутність та основні завдання фінансової безпеки банків. Моральні ризики в банківській діяльності.

Питання для підготовки до модуля 5 «Банківська система»

1. Еволюція банківської справи.
2. Порівняльна характеристика одно- та дворівневої банківських систем на прикладах різних країн.
3. Сутність банківської системи та її структура.
4. Особливості побудови банківських систем у різних країнах.
5. Центральний банк, як перший рівень банківської системи.
6. Види банківських установ та їх функції.
7. Характеристика й класифікація банківських операцій.
8. Порядок реєстрації банківських установ.
9. Ліцензування банківської діяльності.
10. Організаційна структура та управління банком.
11. Склад та структура ресурсів банку.
12. Формування власного капіталу банку.
13. Депозитні операції банків.
14. Основи організації грошових розрахунків у народному господарстві.
15. Основи організації безготівкового платіжного обороту.
16. Види платіжних інструментів при здійсненні безготівкових банківських розрахунків.
17. Кореспондентські відносини між банками.
18. Система електронних платежів.
19. Організація касової роботи в установах банків.
20. Суть кредиту, класифікація банківських кредитів.
21. Оцінка кредитоспроможності позичальника.
22. Кредитні ризики. Класифікація кредитів за ступенем ризику.
23. Загальні положення про створення банками резерву на покриття кредитних ризиків.
24. Особливості механізму надання та погашення окремих видів кредитів.
25. Загальна характеристика діяльності банків на ринку цінних паперів.
26. Поняття валюти, валютного курсу, котирування валюти.
27. Основний зміст та мета встановлення кореспондентських відносин.
28. Лізингові операції.
29. Ліквідність та платоспроможність банку.
30. Резервний фонд комерційного банку.
31. Предмет, метод та завдання банківської статистики.
32. Джерела інформації, які використовуються при статистичному дослідженні банківської справи.
33. Система показників, які використовуються при аналізі кредитоспроможності.
34. Напрями та критерії фінансового аналізу діяльності комерційних банків.
35. Структура балансу комерційного банку.
36. Капітал, активи та зобов'язання комерційного банку.
37. Аналіз прибутків та збитків банку.
38. Аналіз прибутковості банку.

39. Сутність декомпозиційного аналізу прибутковості власного капіталу.
40. Сутність та специфіка банківського менеджменту.
41. Основні завдання менеджменту в банку, його принципи.
42. Особливості регулювання банківської діяльності.
43. Структурна побудова системи банківського нагляду в Україні.
44. Фінансовий механізм державного регулювання банківської діяльності: сутність завдання та інструменти.
45. Сутність фінансового моніторингу в Україні.
46. Суб'єкти первинного та державного фінансового моніторингу.
47. Особливості легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом.
48. Функції фінансового моніторингу в банку.
49. Місце фінансової безпеки у системі фінансової безпеки країни.
50. Ключові характеристики фінансової безпеки банку.
51. Зовнішні та внутрішні загрози діяльності банку.
52. Внутрішні та зовнішні інструменти забезпечення фінансової безпеки.
53. Основні завдання фінансової безпеки банків.
54. Котирування валюти. Крос-курс.
55. Фінансові звіти банку та оцінка його діяльності.
56. Хеджування валютного ризику. Взаємозв'язок хеджування і страхування.
57. Хеджування відсоткового ризику в банку.
58. Система банківського нагляду в Україні.
59. Види банківського контролю.
60. Сутність іпотечного, лізингового, сільськогосподарського, споживчого та консорціумного кредитування.

1.6. Модуль 6 «Аналіз господарської діяльності»

Тема 1. Аналіз внутрішніх факторів впливу

Сутність і особливості внутрішніх факторів впливу. Взаємозв'язок і взаємозалежність факторів внутрішнього середовища. Аналітична оцінка розміру виробництва, галузевої структури, рівня ресурсного забезпечення, інтенсивності використання, залучення капітальних вкладень, рівень управління, організації виробництва і праці. Спеціалізація, інтенсифікація, диверсифікація. Методи і джерела даних аналізу. Виявлення причинно-наслідкових залежностей. Прийняття управлінських рішень. Організація аналітичної роботи на підприємстві. Обґрунтування резервів.

Тема 2. Аналіз зовнішніх факторів впливу

Сутність і особливості зовнішніх факторів впливу. Взаємозв'язок і взаємозалежність факторів зовнішнього середовища. Аналітична оцінка зовнішніх факторів впливу, можливих зовнішніх ризиків. Інфляційний, відсотковий і податковий ризики. Глобалізаційні тенденції. Методи і джерела даних аналізу. Виявлення причинно-наслідкових залежностей. Прийняття управлінських рішень. Організація аналітичної роботи на підприємстві. Обґрунтування резервів.

Тема 3. Аналіз організаційної і галузевої структури

Сутність і особливості організаційної і галузевої структури. Взаємозв'язок і взаємозалежність із виробничо-господарською діяльністю. Аналітична оцінка галузевої структури, рівня організації виробництва і праці на підприємстві, окремих підрозділах і виробництвах, обслуговуючих підрозділах. Методи і джерела даних аналізу. Виявлення причинно-наслідкових залежностей. Прийняття управлінських рішень. Організація аналітичної діяльності у підрозділах підприємства, при виробництві окремих видів продукції, виконанні робіт і наданні послуг. Обґрунтування резервів.

Тема 4. Аналіз ринкових можливостей

Сутність і особливості ринкових можливостей підприємств. Взаємозв'язок і взаємозалежність із виробничо-господарською діяльністю, реалізацією продукції. Аналітична оцінка обсягів реалізації, товарності продукції за видами, ціни реалізації, каналів реалізації продукції, строків реалізації, асортименту продукції на продаж, рівня беззбитковості, доходу (виручки) від реалізації. Конкуренція. Методи і джерела даних аналізу. Виявлення причинно-наслідкових залежностей. Прийняття управлінських рішень. Організація аналітичної діяльності у підрозділах підприємства, при реалізації окремих видів продукції. Обґрунтування резервів.

Тема 5. Аналіз попиту та пропозиції на продукцію

Сутність і особливості ринкових критеріїв, вплив зовнішніх факторів на формування продукції, якість продукції, сегменти ринку, виявлення еластичності продукції. Взаємозв'язок і взаємозалежність із виробничо-господарською діяльністю, реалізацією продукції. Аналітична оцінка попиту і пропозиції, рівня споживання, якості продукції, результатів реалізації продукції за видами, процесу ціноутворення. Виявлення впливу монополій. Оцінка ГМ продукції. Екологічні фактори. Органічне землеробство. Технології вирощування. Методи і джерела даних аналізу. Виявлення причинно-наслідкових залежностей. Прийняття управлінських рішень. Організація аналітичної діяльності у підрозділах підприємства. Обґрунтування резервів.

Тема 6. Аналіз земельних ресурсів

Сутність і особливості земельних ресурсів, екосистем, біологічних особливостей окремих видів природних ресурсів. Взаємозв'язок і взаємозалежність із виробничо-господарською діяльністю, можливостями у нарощуванні виробничих потужностей. Аналітична оцінка складу і структури земельних ресурсів, рівня забезпеченості і інтенсивності використання, економічної ефективності використання земельних ресурсів. Екологічні фактори впливу, регіональні особливості території, природна врожайність. Виявлення впливу технологій вирощування окремих видів сільськогосподарських культур. Оцінка капітальних вкладень. Екологічні фактори. Екологізація. Технології вирощування. Методи і джерела даних аналізу. Виявлення причинно-наслідкових залежностей. Прийняття управлінських рішень. Організація аналітичної діяльності у підрозділах підприємства. Обґрунтування резервів.

Тема 7. Аналіз трудових ресурсів

Сутність і особливості трудових ресурсів, робочої сили, людського капіталу, трудового потенціалу, інтелектуального капіталу. Взаємозв'язок і взаємозалежність із виробничо-господарською діяльністю, можливостями у підвищенні продуктивності праці. Аналітична оцінка складу і структури трудових ресурсів, рівня забезпеченості і інтенсивності використання, економічної ефективності використання трудових ресурсів. Демографічні фактори впливу, регіональні особливості території, соціальні відповідальність аграрного бізнесу. Виявлення впливу технологій вирощування окремих видів сільськогосподарських культур. Оцінка капітальних вкладень. Міграційні фактори. Вплив галузевої структури. Зарплатовіддача. Корпоративна культура, організація виробництва і праці. Методи і джерела даних аналізу. Виявлення причинно-наслідкових залежностей. Прийняття управлінських рішень. Організація аналітичної діяльності у підрозділах підприємства. Обґрунтування резервів.

Тема 8. Аналіз основних і оборотних засобів підприємства, капітальних вкладень

Сутність і особливості основних засобів, оборотних засобів, капітальних вкладень. Взаємозв'язок і взаємозалежність із виробничо-господарською діяльністю, можливостями у нарощуванні виробничих потужностей. Аналітична оцінка складу і структури засобів, рівня забезпеченості і інтенсивності використання, економічної ефективності використання засобів, ефективності капітальних вкладень. Технічні і технологічні особливості, аналітична оцінка машино-тракторного парку. Виявлення впливу технологій вирощування окремих видів сільськогосподарських культур. Оцінка капітальних вкладень. Інвестиційна привабливість. Технології вирощування. Фінансування, можливості залучення кредитних ресурсів, лізингові операції. Інноваційна готовність. Методи і джерела даних аналізу. Виявлення причинно-наслідкових залежностей. Прийняття управлінських рішень. Організація аналітичної діяльності у підрозділах підприємства. Обґрунтування резервів.

Тема 9. Аналіз обсягів виробництва, асортименту та якості продукції рослинництва

Сутність і особливості виробництва продукції рослинництва. Взаємозв'язок і взаємозалежність із виробничо-господарською діяльністю, можливостями у нарощуванні виробничих потужностей. Аналітична оцінка обсягів виробництва, рівня забезпеченості і інтенсивності використання ресурсів. Технічні і технологічні особливості, аналітична оцінка галузевих особливостей. Виявлення впливу технологій вирощування окремих видів сільськогосподарських культур. Технології вирощування. Методи і джерела даних аналізу. Виявлення причинно-наслідкових залежностей. Прийняття управлінських рішень. Організація аналітичної діяльності у підрозділах підприємства. Обґрунтування резервів.

Тема 10. Аналіз обсягів виробництва, асортименту та якості продукції тваринництва

Сутність і особливості виробництва продукції тваринництва. Взаємозв'язок і взаємозалежність із виробничо-господарською діяльністю, можливостями у нарощуванні виробничих потужностей. Аналітична оцінка обсягів виробництва, рівня забезпеченості і інтенсивності використання ресурсів. Технічні і технологічні особливості, аналітична оцінка галузевих особливостей. Виявлення впливу технологій вирощування окремих видів сільськогосподарських тварин. Технології вирощування. Методи і джерела даних аналізу. Виявлення причинно-наслідкових залежностей. Прийняття управлінських рішень. Організація аналітичної діяльності у підрозділах підприємства. Обґрунтування резервів.

Тема 11. Аналіз розподілу, зберігання, переробки продукції рослинництва та тваринництва

Сутність і особливості розподілу, зберігання, переробки продукції. Взаємозв'язок і взаємозалежність із виробничо-господарською діяльністю, можливостями у нарощуванні виробничих потужностей. Аналітична оцінка обсягів зберігання, переробки продукції за видами. Виявлення впливу матеріально-технічної бази підприємства. Методи і джерела даних аналізу. Виявлення причинно-наслідкових залежностей. Прийняття управлінських рішень. Організація аналітичної діяльності у підрозділах підприємства. Обґрунтування резервів.

Тема 12. Аналіз собівартості сільськогосподарської продукції

Сутність і особливості собівартості окремих видів продукції. Взаємозв'язок і взаємозалежність із виробничо-господарською діяльністю, можливостями у нарощуванні виробничих потужностей, зниженні затрат на одиницю залученого ресурсу. Аналітична оцінка витрат, віддачі вкладеного капіталу. Технічні і технологічні особливості, аналітична оцінка галузевих особливостей. Виявлення впливу технологій вирощування окремих видів сільськогосподарських культур. Технології вирощування. Методи і джерела даних аналізу. Виявлення причинно-наслідкових залежностей. Прийняття управлінських рішень. Організація аналітичної діяльності у підрозділах підприємства. Обґрунтування резервів.

Тема 13. Аналіз витрат за елементами при виробництві продукції

Сутність і особливості витрат за елементами. Взаємозв'язок і взаємозалежність із виробничо-господарською діяльністю, можливостями у нарощуванні виробничих потужностей, зниженні затрат за елементами на одиницю залученого ресурсу. Аналітична оцінка витрат на оплату праці, матеріальних витрат, інших витрат тощо. Технічні і технологічні особливості, аналітична оцінка галузевих особливостей. Методи і джерела даних аналізу. Виявлення причинно-наслідкових залежностей. Прийняття управлінських рішень. Організація аналітичної діяльності у підрозділах підприємства. Обґрунтування резервів.

Тема 14. Аналіз реалізації сільськогосподарської продукції

Сутність і особливості реалізації продукції. Взаємозв'язок і взаємозалежність із виробничо-господарською діяльністю, можливостями у нарощуванні обсягів реалізації, виробничих потужностей. Аналітична оцінка обсягів реалізації, рівня товарності продукції за видами, каналів реалізації, строків реалізації, асортименту. Виявлення впливу факторів зовнішнього середовища, імпортна залежність, експортні можливості. Методи і джерела даних аналізу. Виявлення причинно-наслідкових залежностей. Прийняття управлінських рішень. Організація аналітичної діяльності у підрозділах підприємства. Обґрунтування резервів.

Тема 15. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Сутність і особливості фінансових результатів діяльності. Взаємозв'язок і взаємозалежність із виробничо-господарською діяльністю, інвестиційно-інноваційною діяльністю. Аналітична оцінка ліквідності і платоспроможності. Виявлення впливу факторів зовнішнього середовища, кредитоспроможність. Формування і використання прибутку підприємства. Методи і джерела даних аналізу. Виявлення причинно-наслідкових залежностей. Прийняття управлінських рішень. Організація аналітичної діяльності у підрозділах підприємства. Обґрунтування резервів.

Тема 16. Аналіз економічної ефективності виробництва сільськогосподарської продукції

Сутність і особливості економічної ефективності виробництва сільськогосподарської продукції. Взаємозв'язок і взаємозалежність із виробничо-господарською діяльністю, інвестиційно-інноваційною діяльністю. Аналітична оцінка показників економічної ефективності. Виявлення впливу факторів внутрішнього і зовнішнього середовища. Формування і використання чистого прибутку підприємства. Методи і джерела даних аналізу. Виявлення причинно-наслідкових залежностей. Прийняття управлінських рішень. Організація аналітичної діяльності у підрозділах підприємства. Обґрунтування резервів.

Тема 17. Аналіз роботи обслуговуючих виробництв

Сутність і особливості обслуговуючих виробництв. Взаємозв'язок і взаємозалежність із виробничо-господарською діяльністю. Аналітична оцінка показників роботи обслуговуючих виробництв. Виявлення впливу факторів. Витрати на обслуговуючі виробництва. Методи і джерела даних аналізу. Виявлення причинно-наслідкових залежностей. Прийняття управлінських рішень. Організація аналітичної діяльності у підрозділах підприємства. Обґрунтування резервів.

Тема 18. Аналіз діяльності інших підприємств і організації аграрного сектора

Сутність і особливості взаємозв'язків із іншими суб'єктами ринку, фінансово-кредитними установами. Взаємозв'язок і взаємозалежність із виробничо-господарською діяльністю. Аналітична оцінка показників. Виявлення впливу факторів. Витрати на обслуговуючі виробництва. Методи і джерела даних аналізу. Виявлення причинно-наслідкових залежностей.

Прийняття управлінських рішень. Організація аналітичної діяльності у підрозділах підприємства. Обґрунтування резервів.

Тема 19. Аналіз фінансового стану підприємства

Сутність і особливості фінансового стану підприємства. Взаємозв'язок і взаємозалежність із виробничо-господарською діяльністю, інвестиційно-інноваційною діяльністю. Аналітична оцінка показників. Виявлення впливу факторів зовнішнього середовища, ділова активність, етика ведення бізнесу. Методи і джерела даних аналізу. Виявлення причинно-наслідкових залежностей. Прийняття управлінських рішень. Організація аналітичної діяльності у підрозділах підприємства. Обґрунтування резервів.

Тема 20. Аналіз імовірності банкрутства

Сутність і особливості імовірності банкрутства. Взаємозв'язок і взаємозалежність із виробничо-господарською діяльністю, інвестиційно-інноваційною діяльністю. Аналітична оцінка кризових явищ, виявлення можливостей в мінімізації ризиків. Антикризова діяльність. Виявлення впливу факторів зовнішнього середовища, зовнішні ризики. Методи і джерела даних аналізу. Виявлення причинно-наслідкових залежностей. Прийняття управлінських рішень. Організація аналітичної роботи на підприємстві. Обґрунтування резервів.

Питання для підготовки до модуля 6 «Аналіз господарської діяльності»

1. Завдання і джерела даних аналізу.
2. Аналіз виробничого потенціалу галузі.
3. Аналіз технології вирощування сільськогосподарських культур.
4. Аналіз виробництва продукції за обсягом, асортиментом і якістю.
5. Аналіз розміру, структури посівних площ та врожайності.
6. Особливості аналізу виробництва продукції кормових культур, плодів, овочів.
7. Оцінка ефективності використання потенціалу галузі.
8. Аналіз ефективності вирощування товарних культур.
9. Аналіз ефективності вирощування кормових культур.
10. Аналіз розподілу продукції рослинництва.
11. Основні резерви збільшення виробництва продукції.
12. Резерви покращення використання продукції рослинництва.
13. Завдання і джерела даних аналізу.
14. Аналіз виробничого потенціалу галузі.
15. Аналіз технології догляду за тваринами і виробництва продукції.
16. Аналіз виробництва продукції.
17. Оцінка ефективності використання потенціалу галузі.
18. Аналіз розподілу продукції тваринництва.
19. Визначення резервів збільшення виробництва продукції тваринництва.
20. Аналіз зберігання і переробки сільськогосподарської продукції.
21. Аналіз економічної ефективності зберігання і переробки продукції.
22. Аналіз реалізації продукції, робіт, послуг.

23. Аналіз виконання договірних зобов'язань.
24. Аналіз ефективності реалізації.
25. Аналіз собівартості продукції рослинництва.
26. Резерви зниження собівартості продукції рослинництва.
27. Аналіз собівартості виробництва продукції тваринництва.
28. Резерви зниження собівартості продукції тваринництва.
29. Аналіз складу і структури собівартості по статтях і елементах затрат.
30. Факторний аналіз витрат виробництва по статтях затрат.
31. Аналіз резервів стабілізації собівартості продукції по галузях.
32. Особливості аналізу діяльності підприємств з переробки продукції.
33. Особливості аналізу заготівельних і торгівельних організацій.
34. Основні напрямки аналізу роботи обслуговуючих підприємств і організацій АПК.
35. Аналіз взаємовідносин сільськогосподарських підприємств з банками.
36. Аналіз взаємовідносин сільськогосподарських підприємств з біржами.
37. Аналіз роботи інших обслуговуючих виробництв (водо-, електро-, тепло-, газопостачання).
38. Аналіз роботи підсобних промислових виробництв.
39. Аналіз ефективності роботи підсобних промислових виробництв.
40. Аналіз джерел формування засобів підприємства.
41. Аналіз складу і структури активів підприємства.
42. Аналіз ліквідності платоспроможності підприємства.
43. Аналіз забезпеченості підприємства власними оборотними засобами.
44. Аналіз стану розрахунків.
45. Аналіз кредиторської заборгованості.
46. Аналіз ефективності використання активів.
47. Аналіз прибутку.
48. Аналіз рівня рентабельності.
49. Аналіз використання прибутку.
50. Аналіз оборотності оборотних засобів.
51. Завдання і джерелі даних аналізу.
52. Аналіз загальних показників економічної ефективності і факторів, які зумовлюють її рівень.
53. Ефективність затрат живої праці і її оплата.
54. Ефективність використання земельних угідь і ресурсів.
55. Аналіз ефективності виробництва сільськогосподарської продукції.
56. Оцінка виконання кошторисів доходів витрат по господарству і окремих підрозділах.
57. Комплексна оцінка діяльності сільськогосподарського підприємства.
58. Резерви підвищення виробничої, економічної і соціальної ефективності діяльності підприємства.
59. Аналіз показників фінансового стану підприємства.
60. Визначення впливу факторів на основні результативні показники.

II. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Вступні випробування охоплюють шість фахових дисциплін, які передбачені навчальними планами освітнього ступеня «бакалавр» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та складаються з відкритих запитань з таких дисциплін як «Фінанси підприємств», «Гроші і кредит», «Податкова система», «Бюджетна система», «Банківська система», «Аналіз господарської діяльності».

Вступні випробування проводяться у вигляді тестування за допомогою комп'ютерної програми у вигляді екзамену.

III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Екзаменаційне завдання містить 100 тестових питань, що охоплюють всі теми, наведені у тематичному змісті даної програми. Кожне тестове питання оцінюється в 2 бали. Таким чином, правильна відповідь на 100 питань оцінюється у 200 балів.

Таблиця 1 Відповідність результатів вступного фахового випробування вступників значенням 5-ти бальної національної шкали

Оцінки (бали) за шкалою вступного фахового випробування		Оцінка зі вступного фахового випробування за чинною національною шкалою
Тестовий контроль		
% правильних відповідей	бали	
90-100	180-200	«відмінно»
75-89	150-179	«добре»
60-74	100-149	«задовільно»
0-59	0-99	«незадовільно»

Таблиця 2 Оцінки вступників виставляються так:

За шкалою ECTS	За національною шкалою
A	Відмінно
BC	Добре
DE	Задовільно
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом

IV. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

до модуля 1 «Фінанси підприємств»

1. Азаренкова Г. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. для самост. вивчення дисципліни / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко. — 3-тє вид., випр. і доп. — К. : Знання-Прес, 2009. — 299 с.
2. Васюренко О. В. Банківські операції : навч. посіб. / О. В. Васюренко. — 6-те вид., перероб. і доп. — К. : Знання, 2008. — 318 с.
3. Гриньова В. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. 3-тє вид., стереот. / В. М. Гриньова. — К. : Знання-Прес, 2006. — 423 с.
4. Економіка підприємства : в питаннях і відповідях : навч. посіб. / [І. І. Цигилик, Я. Р. Бирик, М. Я. Ємбрик, В. Ф. Паращич]. — К. : Центр учбової літератури, 2007. — 212 с.
5. Круш П. В. Гроші та кредит : навч. посіб. / П. В. Круш, В. Б. Алексеев. — К. : Центр учбової літератури, 2010. — 216 с.
6. Кудряшов В. П. Фінанси : навч. посіб. / В. П. Кудряшов.—Херсон : Олді-плюс, 2006.— 352 с.
7. Олійник О. В. Податкова система : навч. посіб. / О. В. Олійник, І. В. Філон. — К. : Центр навчальної літератури, 2006. — 456 с.
8. Опарін В. М. Бюджетна система : навч. посіб. / В. М. Опарін. — К. : 2000. — 208 с.
9. Прогнозування макроекономічних наслідків упровадження Податкового кодексу України / Ф. О. Ярошенко, Т. І. Єфименко, С. Л. Лондар та ін. [за ред. Ф.О. Ярошенка]. — К. : Академія фінансового управління, 2010. — 368 с.
10. Финансы: учебник / [под ред. М. В. Романовского, О. В. Врублевской, Б. М. Сабанти]. — М. : Перспектива : Юрайт, 2001. — 518 с.
11. Фінанси : навч. посіб. / В. С. Загорський, О. Д. Вовчак, І. Г. Благун, І. Р.Чуй. — К. : Знання, 2006.—247с.

12. Шило В. П. Міжнародні фінанси : теорет.-практичн. посіб. / В. П. Шило. — К. : Кондор, 2010. — 286 с.

до модуля 2 «Гроші і кредит»

1. Алексеев І. В. Гроші та кредит : навч. посібник / І. В. Алексеев, М. К. Колісник. — К. : Знання, 2009. — 253 с.
2. Бездітко Ю. М. Валютне регулювання : навч. посібник / Ю. М. Бездітко, О. О. Мануйленко, Г. А. Стасюк. — Херсон : ОЛДІ-плюс, 2009. — 272 с.
3. Гроші та кредит : навч. посібник / О. Д. Вовчак, І. Є. Бучко, З. Р. Костак. — К. : Центр учбової літератури, 2012. — 424 с.
4. Івасів Б. С. Гроші та кредит : підручник [3-тє вид., змін. й доп.] / Б. С. Івасів. — Тернопіль : Карт-бланш; К. : Кондор, 2008. — 528 с.
5. Круш П. В. Гроші та кредит : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / Круш П. В., Алексеев В. Б. — К. : Центр учбової літератури, 2010. — 216 с.
6. Круш П. В. Інфляція : суть, форми та її оцінка : навч. посібник / П. В. Круш, О. В. Клименко. — К. : Центр учбової літератури, 2010. — 288 с.
7. Михайленко В. С. Гроші та кредит: навч. посібник для дистанційного навчання / В. С. Михайленко. — К. : Університет „Україна”, 2006. — 372 с.
8. Михайловська І. М. Гроші та кредит : навч. посібник / І. М. Михайловська, К. Л. Ларіонова. — Львів : Новий Світ, 2006. — 432 с.
9. Семко Т. В. Гроші та кредит у схемах і таблицях : навч. посібник / Т. В. Семко, М. В. Руденко. — Київ : Центр навчальної літератури, 2006. — 158 с.
10. Щетинін А. І. Гроші та кредит : підручник. Видання 4-тє, перероблене та доповнене / А. І. Щетинін. — К. : Центр навчальної літератури, 2010. — 440 с.

до модуля 3 «Податкова система»

1. Андрусь О. Податковий кодекс: про всі зміни / [О. Андрусь, Т. Войтенко, Я. Кавторєва та ін.]. — Х. : Фактор, 2011. — 160 с.
2. Бечко П.К. Основи оподаткування / П.К. Бечко, О.А. Захарчук : навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] . — К. : Центр учбової літератури, 2009. — 168 с.
3. Захожай В.Б. Система оподаткування та податкова політика : навч. посібник / Під заг. ред. В.Б. Захожая та Я.В. Литвиненка. — К. : Центр навчальної літератури, 2006. — 468 с.
4. Прогнозування макроекономічних наслідків впровадження Податкового кодексу України / [за ред. Ф.О. Ярошенка]. — К. : ДННУ Акад. фін. управління, 2010. — 368 с.
5. Синчак В.П. Система оподаткування у сільському господарстві України: теорія, методологія та практика : моногр. - Хмельницький : ХУУП, 2008. - 476 с.
6. Соколовська А.М. Основи теорії податків / А.М Соколовська : навч. посібн. — К. : Кондор, 2010. — 326 с.

7. Чернелевський Л.М., Редзюк Т.Ю. Податковий облік і контроль : Навч. посіб. – [2-ге вид., перероб. і допов]. — К. : Пектораль, 2006. — 316 с.

до модуля 4 «Бюджетна система»

1. Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини: [підручник] - 2-ге вид. перероб. й доп.- К.: т-во Знання, КОО. 2007.- 305 с.
2. Василик О. Д. Державні фінанси України: [підручник] / О.Д.Василик, К.В.Павлюк. - К.: НІОС.- 2006.- 608 с
3. Єпіфанов А.О. Бюджет і фінансова політика України: [навч. посібник] / А.О.Єпіфанов, І.В.Сало, І.І. Д'яконова.- К.: Наукова думка, 2006. – 303с.
4. Кравченко В. І. Фінанси місцевих органів влади України, - Основи теорії і практики. – К.: НДФІ.- 2007. – 210с.
5. Пасічник Ю.В. Бюджетна система: [навчальний посібник] / Ю.В.Пасічник. - Черкаси: Відлуння, 2005.- 376с.
6. Соколовська А. М. Податкова система України: теорія та практика становлення / А.М.Соколовська. – К.: НДСІ, 2005. – 372с.
7. Юрій С.І. Державний бюджет України : [навчальний посібник] / С.І.Юрій, Й.М.Бескид. – Тернопіль: ТАНГ, 2007. – 312с.

до модуля 5 «Банківська система»

1. Васюренко О. В. Банківські операції: Навч. посіб. — К. : Т-во «Знання»; КОО, 2000. – 230с.
2. Кузнецова С. А. Банківська система [Текст] : навч. посібник / С. А. Кузнецова, Т. М. Болгар, З. С. Пестовська. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 400 с.
3. Герасимович А. М. Аналіз банківської діяльності : підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін. Київський національний економічний ун-т / А. М. Герасимович (ред.). – К. : КНЕУ, 2003. – 600 с.
4. Коваленко В. В. Банківська система України : монографія / В. В. Коваленко, О. Г. Коренєва, К. Ф. Черкашина, О. В. Крухмаль. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2010. – 187 с.
5. Косова Т. Д. Банківські операції: навч. посібн. / Т. Д. Косова, О. Р. Циганов ; Донецький держ. ун-т управління. – Донецьк : Норд-Прес ; ДонДУУ, 2008. – 350 с.
6. Коцовська Р. Р. Банківські операції : навч. посібн. / Р. Р. Коцовська, О. П. Павлишин, Л. М. Хміль ; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. – К. : УБС НБУ : Знання, 2010. – 390 с
7. Примостка Л. О. Аналіз банківської діяльності: сучасні концепції, методи та моделі. — К. : КНЕУ, 2002.
8. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку. — К. : КНЕУ, 2004.
9. Мороз А. М. Центральний банк та грошово-кредитна політика : підручник / за ред. А. М. Мороза та М. Ф. Пуховкіної. – К. : КНЕУ, 2005. – 556 с.

10. Онищенко В. О. Економічна безпека банківської діяльності в Україні : монографія / В. О. Онищенко та ін. ; Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка. – Полтава : ПолтНТУ, 2011. – 347 с.
11. Пустовійт Р. Ф. Банківська система України в Європейському контексті: генеза, структура, конкурентний потенціал : монографія / Р. Ф. Пустовійт, В. В. Анісімов та ін. ; за ред. Р. Ф. Пустовійт ; Національний банк України, Університет банківської справи. – К. : УБС НБУ, 2009. – 399 с.
12. Смовженко Т. С. Антикризове управління стратегічним розвитком банку : монографія / Т. С. Смовженко и др. ; Національний банк України, Університет банківської справи. – К. : УБС НБУ, 2008. – 473 с.
13. Снігурська Л. П. Банківські операції і послуги : навч. посібн. Для студ. вищ. навч. закл. / Л. П. Снігурська ; Міжрегіональна академія управління персоналом. – К. : МАУП, 2006. – 456 с.
14. Холодна Ю. Є. Центральний банк і грошово-кредитна політика: конспект лекцій / Холодна Ю. Є., Рац О. М. – Х. : ХНЕУ, 2008. – 130 с.
15. Швайка М. А. Банківська система України: проблеми становлення і удосконалення / М. А. Швайка; упоряд., заг. ред. Овсянникова О. М. ; Асоц. деп. Верховної Ради України. – К. : Вид-во Київ. міжнар. ун-ту, 2010. – 760 с.

до модуля 6 «Аналіз господарської діяльності»

1. Багров В.П. Економічний аналіз / В.П. Багров, І.В. Багорова. — К. : Центр навч. л-ри, 2006. — 160 с.
2. Доля В.Т. Экономический анализ: теория и практические методики [учебное пособие] / В.Т. Доля. — К. : Кондор, 2003.— 208 с.
3. Економічний аналіз [Навч.посібник] / М.А. Болюх, В.З., Бурчевський, М.І. Горбаток. За ред.ак. НАНУ М.Т. Чумаченка. —К. : КНЕУ, 2001.—540с.
4. Економічний аналіз [навчальний посібник] / В.П. Клочан, Н.І. Костаневич, Н.Ю.Рожкова. — М. : МДАУ, 2003.— 177 с.
5. Організація і методика економічного аналізу / В.П. Клочан, О.М. Вишнеvsька, Н.І. Костаневич [навчальний посібник]. — Миколаїв : МДАУ, 2010. — 178с.

Голова фахової атестаційної комісії

О.М. Вишнеvsька

Програма розглянута та затверджена на засіданні приймальної комісії
(протокол № 3 від 14.03 2019 року)

Відповідальний секретар
приймальної комісії МНАУ

Є.В. Баркарь